Σημαντικά και ασήμαντα
Στο 'Άνετον" έργο της Πέγκα

Σάββας Πατσαλίδης

☆

Η Nelly's (Έλλη Σεραιδάρη) ήταν μία πολύ σημαντική φωτογράφος. Ασήμαντο όμως, ήταν το έργο που έγραψε γι' αυτήν η Έλενα Πέγκα ("*Η Nelly's βγάζει βόλτα τον σκύλο της*") και ακόμη πιο ασήμαντη η παράσταση που είδαμε στο "Άνετον", στο πλαίσιο των λη' "Δημητρίων".

Πολύ μεγάλη "ζημιά" μας έκανε αυτή η Πολιτιστική Ολυμπιάδα. Έριξε την ιδέα για τους "Μονολόγους", και τους έχει κάνει όλους να τρέχουν. Ταλαντούχοι και ατάλαντοι, δοκιμάζουν τις δυνάμεις και τις αδυναμίες τους, σε μια προσπάθεια να κάνουν θέμα και θέαμα το αόρατο ή άγνωστο κομμάτι του ατόμου. Αναμενόμενο. Πάντοτε έτσι λειτουργούσε ο μονόλογος. Εγωκεντρικά. Όμως, αλλού είναι το θέμα. Στο πώς μεταμορφώνεται ένα ταξίδι αυστηρώς ιδιωτικό, σε αξιόλογο καλλιτεχνικό (δημόσιο) γεγονός;

Δεν υπάρχει πιο δύσκολο πράγμα από τη γραφή και την (ανα)παράσταση ενός μονολόγου. Με μέσα εντελώς μινιμαλιστικά, πρέπει να συμπυκνωθούν πράγματα με τέτοιο τρόπο ώστε η σκηνική τους παρουσία να έχει, πέρα από κάποιο νόημα και κάποιο ενδιαφέρον για τον θεατή, και δη τον σύγχρονο, που έχει συνηθίσει σε άλλα αναπαραστατικά μοντέλα —γρήγορη δράση, έντονες συγκινήσεις, οπτικο-ακουστικά εφέ, εντυπωσιακά πλάνα. Ο σύγχρονος θεατής έμαθε να σκέφτεται με τα μάτια, να ταξιδεύει με τις εικόνες κι όχι με τον λόγο. Δεν έχει την υπομονή να κάτσει ν' ακούσει τον άλλο να του αφηγείται τα παθήματά του, εκτός κι αν έχουν καρικεύματα μπόλικου αισθησιασμού και πόνου—αυτά πουλάνε (κάτι σαν ριάλιτι σόου).

Η ζωή της Nelly's—που πρώτη έφερε στην Ελλάδα τη φωτογραφική μηχανή Leica, με την οποία έγραψε ιστορία φωτογραφίζοντας γυμνή στην Ακρόπολη τη χορεύτρια Μόνα Πάιβα (εν έτει 1927)—δεν είναι κακό υλικό για τη σκηνή. Κρύβει ενδιαφέροντα και εκμεταλλεύσιμα μέταλλα, ιδίως για κάποιον που κατέχει καλά τα μυστικά της θεατρικής διαδραστικής τεχνολογίας. Το επάγγελμα και μόνο της Nelly's προσφέρει άπειρες δυνατότητες να παιχτεί ένα όμορφο παιχνίδι ανάμεσα στον λόγο και την

εικόνα, και από κει στη μάσκα και το πρόσωπο, δηλαδή κατευθείαν στα βαθιά της ποιητικής του θεάτρου.

Η Πέγκα είχε απλώς την καλή ιδέα, όχι όμως και τους τρόπους να την πραγματώσει. Δεν μπόρεσε να δει πίσω από τη φωτογράφο το πραγματικό πρόσωπο και πίσω από τις φωτογραφίες το κρυμμένο κείμενο της ζωής. Αβέβαιη ως προς τους στόχους της, κόλλησε σε μια επιφάνεια εντυπώσεων.

Νομίζω πως το πρόβλημά γενικά με τη γραφή της Πέγκα, είναι ότι ενώ θέλει να μιλήσει τη γλώσσα της ποπ κουλτούρας, των πολυμέσων, της διακειμενικότητας —συχνά μέσα από την αντιπαραβολή τους με την ποιητική της νεωτερικότητας— δεν δείχνει να έχει πλήρως αντιληφθεί την πολυπλοκότητα όλων αυτών των χώρων, τη διαπλοκή και τον εσωτερικό τους διάλογο. Η σκέψη της κινείται οριζόντια, σχεδόν με αφέλεια, ακολουθώντας μηχανικά κάποιους κανόνες κατασκευής που αποκόμισε παρακολουθώντας μαθήματα δημιουργικής γραφής στην Αμερική. Όμως, οι όποιοι κανόνες γραφής χωρίς βάθος σκέψης, δεν χρησιμεύουν σε τίποτε, απλώς εκθέτουν τη γύμνια τους.

Και η νεωτερική ιστορία της Nelly's—όπως την είδαμε στη σκηνή του "Άνετον",—δεν συγκίνησε, γιατί δεν είχε κάτι ιδιαίτερο να μας πει. Η μοναξιά της ηρωίδας, η χαρά και η λύπη της, ο φόβος και η έκπληξη, δεν γέμισαν την αίθουσα. Ούτε έδειξαν να κρύβουν κάποιο νόημα τα καθημερινά περιστατικά με τους ανθρώπους να περνούν από μπροστά της, να πηγαίνουν στη δουλειά τους, να της επιτίθενται, να την κλέβουν. Δεν ενδιέφεραν κανένα, παρά μόνο τη συγγραφέα που επέλεξε να τα κάνει θέατρο και τη Θεοφανώ Παπαθωμά που επελέγη να τα ζωντανέψει ή, μάλλον θα 'λεγα καλύτερα, να τα ενταφιάσει. Γατί κάπως έτσι μου έμοιαζε η ερμηνεία της. Δεν διέθετε εσωτερικότητα και ένας μονόλογος άνευ ψυχοσυναισθηματικής πληρότητας, είναι νεκρός.

Κακά τα ψέματα, ο μονόλογος δεν είναι δύσκολος μόνο στη γραφή, αλλά και στην ερμηνεία. Εναι για ηθοποιούς με μεγάλο ταλέντο και υποκριτικό οπλοστάσιο. Υπάρχουν ηθοποιοί που ακόμη και έναν τηλεφωνικό κατάλογο να πάρουν στα χέρια τους, συναρπάζουν. Δώστε σε έναν Παπαβασιλείου, μία Λυμπεροπούλου, μία Παπαδημητρίου, μία Λαμπράκη, τον Χρυσό Οδηγό του ΟΤΕ και θα δείτε πως κι οι χασαποταβέρνες θ' αποκτήσουν καλλιτεχνικό ανάστημα.

Και για να τελειώνουμε μ' αυτή τη δοκιμασία. Εάν εξαιρέσουμε κάνα δυο στιγμές, όπου η χορογρραφική φαντασία του Ρήγου μπήκε σφήνα και ράντισε τα δρώμενα με

λίγη δροσιά και γούστο (χόρεψαν οι Ε. Κουγιουμτζή και Κ. Χατζηιωάννου), η υπόλοιπη παράσταση ήταν μία μονόχορδη εξιστόρηση γεγονότων, από τη ζωή μιας σπουδαίας γυναίκας, που δυστυχώς δεν δικαιώθηκε σκηνικά.

Η μουσική του Χριστιανάκη με νοσταλγικές αποχρώσεις. Η σκηνοθεσία των Πέγκα και Αποστολόπουλου, εμφανής μόνο στο έντυπο υλικό.

Παράκληση απλού θεατή: όχι άλλους μονολόγους πια. Όπως πάμε, θα καταλήξουμε να μονολογούμε όλοι.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

9 Νοεμβρίου 2003